

Research Paper

Sociological analysis of cultural components affecting ethnic solidarity (Case study: Talesh city)

Parivash Rouhani¹, Jalaladdin Rafifar^{2*}, Mostafa Azkia³

1.Ph.D. student of Sociology of Social Groups, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Professor, Department of Anthropology, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

3. Professor, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

<https://doi.org/10.22034/scart.2026.140910.1482>

Received: March 9, 2024

Accepted: February 22, 2025

Available Online: June 22, 2026

Keywords: social cohesion, cultural factors, ethnic groups, socialization

Abstract

Many factors play a role in the socialization of man and his lifestyle; therefore, man engages in social behavior by receiving mental or practical patterns of behavior and with the help of culture and other factors. It is possible to refer to groups or social contexts in which important processes of socialization occur under the title of socialization (Giddens, 1983: 103). The aim of this research is sociological analysis of the cultural components affecting the social relationship of the resident ethnic groups in Talesh city. In this research, in order to identify cultural factors and relationships and determine the priority of the research criteria, the ground theory method has been used using interview techniques, document study and questionnaire and multi-criteria decision-making with a fuzzy approach. 30 participants have been selected using the snowball method. The results of the research show that among the influencing factors, communication and social participation of the resident relatives play a more important role in creating social cohesion than other factors. Also, since the social participation of citizens is the most important factor in promoting the social cohesion of citizens, through the formation of self-help groups and voluntary associations, it is possible to increase the social participation and cultural exchange of citizens.

Rouhani, P., Rafifar, J., Azkia, M., (2026). Sociological analysis of cultural components affecting ethnic solidarity (Case study: Talesh city). *Sociology of Culture and Art*, 8 (2), 1-11.

Corresponding author: Jalaladdin Rafifar

Address: Professor, Department of Anthropology, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

Email:

Sociological analysis of cultural components affecting ethnic solidarity (Case study: Talesh city)

Extended Abstract

1- Introduction

The study of social cohesion among ethnic groups has become increasingly significant in sociological research. Social cohesion refers to the bonds that bring society together, promoting harmony and a sense of belonging among its members. In multi-ethnic societies, understanding the cultural components that influence social cohesion is crucial for fostering social stability and integration. This research focuses on the ethnic groups residing in Talesh city, aiming to identify the cultural factors that enhance their social solidarity. The concept of social cohesion has been extensively explored by sociologists. Durkheim's theories on social integration and Parsons' views on social systems provide a foundational understanding of the mechanisms that promote cohesion. Previous studies have highlighted various factors influencing social cohesion, including economic stability, political structures, and cultural practices. However, there is a need for more localized studies that examine specific cultural components within distinct ethnic contexts. Ethnicity, as a social construct, significantly impacts the formation of social identities and group dynamics. In Talesh city, a region known for its ethnic diversity, the interplay between different ethnic groups presents a unique opportunity to study the factors that contribute to social cohesion. This research seeks to fill the gap by focusing on the cultural elements that foster solidarity among these groups.

2- Methods

The research employs a grounded theory approach, which is suitable for exploring complex social phenomena. Grounded theory involves systematic data collection and analysis to develop theories grounded in empirical evidence. This study uses a combination of qualitative and quantitative methods, including interviews, document analysis, and questionnaires. **Participant Selection:** Thirty participants were selected using the snowball sampling method, which is effective for reaching hidden or hard-to-access populations. The participants represent various ethnic groups residing in Talesh city, ensuring a diverse range of perspectives. **Data Collection:** Data were collected through semi-structured interviews, which allow for in-depth exploration of participants' experiences and views. Additionally, relevant documents and historical records were analyzed to provide contextual background. A structured questionnaire was administered to gather quantitative data on social cohesion indicators. **Data Analysis:** The data were analyzed using multi-criteria decision-making (MCDM) with a fuzzy approach. This method allows for the consideration of multiple factors and

their interrelationships, providing a comprehensive understanding of the influences on social cohesion.

3- Findings

The research identified several key cultural components that significantly impact social cohesion among the ethnic groups in Talesh city. These components are categorized into communication, social participation, and cultural exchange.

Communication: Effective communication emerged as a crucial factor in fostering social cohesion. The study found that open and frequent communication among ethnic groups promotes mutual understanding and reduces conflicts. Participants highlighted the importance of both formal and informal communication channels. Community meetings, local media, and social gatherings were identified as vital platforms for communication.

Social Participation: Social participation, defined as the involvement in communal activities and organizations, plays a significant role in enhancing social cohesion. The research found that active participation in community events, self-help groups, and voluntary associations strengthens bonds among community members. Participants emphasized that social participation provides opportunities for collaboration and collective problem-solving, which are essential for building trust and solidarity.

Cultural Exchange: Cultural exchange involves the sharing of cultural practices, traditions, and values among different ethnic groups. The study revealed that cultural exchange activities, such as festivals, cultural fairs, and inter-ethnic dialogues, promote a sense of belonging and respect for diversity. Participants noted that cultural exchange helps in breaking down stereotypes and prejudices, thereby fostering a more inclusive community.

4- Discussion & Conclusion

The findings underscore the importance of fostering communication, social participation, and cultural exchange to enhance social cohesion in multi-ethnic societies. These components are interrelated and mutually reinforcing. Effective communication facilitates social participation, while social participation provides opportunities for cultural exchange. Together, they create a supportive environment where social cohesion can thrive.

Communication Strategies: To improve communication among ethnic groups, the study suggests the establishment of community centers and local media outlets that cater to diverse linguistic and cultural needs. These platforms can serve as hubs for information dissemination and dialogue, promoting mutual understanding.

Sociological analysis of cultural components affecting ethnic solidarity (Case study: Talesh city)

Encouraging Social Participation: The research recommends the formation of self-help groups and voluntary associations that are inclusive of all ethnic groups. These organizations can facilitate collective action and provide a sense of purpose and belonging to their members. Local governments and NGOs should support such initiatives through funding and capacity-building programs.

Promoting Cultural Exchange: Cultural exchange can be promoted through organized events and initiatives that celebrate the cultural heritage of all ethnic groups. Schools and educational institutions can play a crucial role by incorporating multicultural education into their curricula. Additionally, intercultural training programs for community leaders and public officials can help in fostering a more inclusive and respectful environment.

This research provides valuable insights into the cultural components that influence social cohesion among ethnic groups in Talesh city. The study highlights the critical role of communication, social participation, and cultural exchange in fostering social solidarity. By understanding and addressing these components, policymakers and community leaders can develop effective strategies to enhance social cohesion in multi-ethnic societies.

Policy Implications: The findings of this research have several policy implications. Local governments should prioritize initiatives that promote communication, social participation, and cultural exchange. Funding should be allocated to

community centers, social organizations, and cultural events that foster interaction among ethnic groups. Additionally, policies should be implemented to support multicultural education and intercultural training programs.

Future Research: While this study provides a comprehensive analysis of the cultural components influencing social cohesion in Talesh city, further research is needed to explore these factors in other regions and contexts. Comparative studies can provide a broader understanding of the mechanisms that promote social cohesion in multi-ethnic societies. Additionally, longitudinal studies can help in assessing the long-term impact of specific interventions aimed at enhancing social cohesion.

5- Funding

There is no funding support.

6- Authors' Contributions

The authors have the equal contribution in writing the article.

7- Conflict of Interests

This research does not conflict with personal or organizational interests.

تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش)

پریوش روحانی^۱، جلال‌الدین رفیع‌فر^{۲*}، مصطفی ازکیا^۳

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی گروه‌های اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. استاد، گروه انسان‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. استاد، جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

<https://doi.org/10.22034/scart.2026.140910.1482>

چکیده

عوامل زیادی در اجتماعی شدن انسان و نوع زندگی او نقش دارد، لذا انسان با دریافت الگوهای ذهنی یا عملی الگوهای رفتاری و با کمک فرهنگ و عوامل دیگر به رفتارهای اجتماعی می‌پردازد. می‌توان به گروهها یا زمینه‌های اجتماعی که فرایندهای مهم اجتماعی شدن در درون آنها رخ می‌دهد تحت عنوان اجتماعی شدن اشاره کرد. هدف این پژوهش تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی اجتماعی اقوام ساکن در شهرستان تالش می‌باشد. برای شناسایی عوامل فرهنگی و روابط و تعیین اولویت معیارهای تحقیق از روش گردن‌تئوری با استفاده از تکنیک‌های مصاحبه، مطالعه اسنادی و پرسشنامه و تصمیم‌گیری چندمعیاره با رویکرد فازی استفاده شده است. مشارکت‌کنندگان با استفاده از روش گلوله برفی به تعداد ۳۰ نفر انتخاب شده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد از میان عوامل تاثیرگذار، ارتباطات و مشارکت اجتماعی اقوام ساکن، در ایجاد همبستگی اجتماعی نقشی مهمتری از سایر عوامل دارد. لذا با توجه به این اهمیت باید به تقویت حس تعلق شهروندان و افزایش مشارکت اجتماعی آن‌ها پرداخت. همچنین از آنجا که مشارکت اجتماعی شهروندان مهمترین عامل در ارتقای همبستگی اجتماعی شهروندان می‌باشد از طریق تشکیل گروه‌های خودیاری و انجمن‌های داوطلبانه می‌توان زمینه افزایش مشارکت اجتماعی و تبادل فرهنگی شهروندان را فراهم کرد.

تاریخ دریافت: ۱۹ اسفند ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۴ اسفند ۱۴۰۳

تاریخ انتشار: ۱ تیر ۱۴۰۵

واژه‌های کلیدی: همبستگی اجتماعی،

عوامل فرهنگی، اقوام

استناد: روحانی، پریوش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش). جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۳۰-۱.

* نویسنده مسئول: جلال‌الدین رفیع‌فر

نشانی: استاد، گروه انسان‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

پست الکترونیکی:

۱- مقدمه و بیان مسئله

در جوامع شهری مترکبم و پرجمعیت، افراد اغلب با یکدیگر روابط شخصی و نزدیک ندارند و تنها با افراد نزدیک به خود ارتباط برقرار می‌کنند. این وضعیت منجر به بی‌اعتمادی متقابل و ناراضیتی کلی از زندگی شهری می‌شود. تاریخ اجتماعات انسانی نشان می‌دهد که تشکیل و پایداری جوامع بشری به دلیل نقش‌آفرینی عنصری به نام همبستگی است. حتی علت فروپاشی جوامع مختلف نیز کاهش یا زوال همین عامل بوده است. همبستگی اجتماعی به عنوان شاخصی برای شناخت میزان وحدت و انسجام در یک جامعه، نشان‌دهنده احساس تعلق و هم‌سرنوشتی میان اعضای آن جامعه است. جامعه به مثابه یک شبکه از روابط انسانی، ناشی از این روابط است که در نهایت افراد و گروه‌ها را در واحدهای اجتماعی منسجم و متحد می‌سازد (جول، ۲۰۱۰). از منظر جامعه‌شناسی، پایداری، استمرار و توسعه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی هر جامعه‌ای وابسته به همبستگی میان اجزا و عناصر تشکیل‌دهنده ساختار اجتماعی آن جامعه است. همبستگی (انسجام) از همسویی و توافق در اهداف، ارزش‌ها، دیدگاه‌ها و رویکردهایی که در جریان فرآیندهای اجتماعی زایش یافته و حاصل کنش‌های تعاملی عقلانی و مختار میان اجزا و عناصر است، ناشی می‌شود. همچنین همبستگی (انسجام) یک پدیده ایستا و یکباره نیست که به وجود آید و دوام یابد؛ بلکه پدیده‌ای فرآیندی، جریانی و مستمر است که نیازمند بازسازی و بازتولید مداوم است (آبراهامسون و هکتر، ۱۹۸۸). تالکوت پارسونز بر این نظر است که هر چه هنجارها و قواعد اجتماعی بیشتر مورد قبول قرار گیرند، همبستگی اجتماعی میان افراد نیز بیشتر خواهد بود. به عبارت دیگر: «هرچه وفاداری و التزام به قواعد حقوقی بیشتر باشد، نظم و همبستگی بهتر و بیشتر خواهد بود و بالعکس. حقوق، قوانین و نهادهای حقوقی وظیفه ایجاد همبستگی و انسجام را در بین اعضا بر عهده دارند» (توسلی، ۱۳۹۴: ۲۵۰).

پارسونز عامل تقویت همبستگی اجتماعی را در تعادل و هماهنگی میان ایده‌ها، باورها و ارزش‌های مشترک با محیط می‌داند. این ارزش‌ها و هنجارهای مشترک به خودی خود نمی‌توانند همبستگی میان افراد جامعه را تأمین کنند، مگر اینکه محیط با آن‌ها سازگار شود (ریترز، ۱۳۹۲: ۲۰۵). از منظر جامعه‌شناسی، مؤلفه‌های ایجاد همبستگی اجتماعی شامل اعتقادات، احساسات مشترک، تعادل و هماهنگی میان باورها و ارزش‌ها است؛ این موارد در عصر حاضر به جهت گذار جوامع از جامعه سنتی به مدرن، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده‌اند. به نظر دورکیم در چنین جوامعی نوعی آنومی یا نابسامانی اجتماعی رخ می‌دهد؛ چرا که در این جوامع مرز قواعد و الگوهای رفتاری اصولی و غیر اصولی مبهم است و در جامعه کاملاً مشخص نیست. همین موارد زمینه‌ساز گسترش رفتارهای انحرافی، جنبش‌های اعتراضی و کاهش مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌شود (دورکیم، ۱۸۹۳). نمود این نوع بحران‌ها و عدم تعادل در زندگی اجتماعی سبب کاهش همبستگی اجتماعی شده و به جای اینکه افراد و اقوام به منافع جمعی بیاندیشند، تنها به منافع فردی آنی خود توجه می‌کنند و در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی به جای سود عمومی، نفع شخصی خود را ترجیح می‌دهند. همچنین شرایط دوران معاصر در گذار از جوامع سنتی به مدرن و شکل‌گیری دولت ملی به مفهوم مدرن، سبب تغییر مناسبات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در سطح ملی و بین‌المللی شده است. بنابراین، جامعه فعلی تالش که متشکل از گروه‌های قومی مختلف همچون: تالش، ترک، گیلک، تات و گُرد است و در عین حال که این گروه‌های قومی دارای تفاوت‌های ریشه‌ای به‌ویژه در زبان و برخی از جنبه‌های فرهنگی هستند، اما به جهت اینکه در قالب یک ملت (ملت ایران) زندگی می‌کنند، تحلیل همبستگی اجتماعی میان اقوام ساکن در شهرستان تالش و توجه به عوامل فرهنگی مؤثر بر تقویت همبستگی اجتماعی در شرایط حاضر ضروری است. ضرورت این پژوهش از آن جهت است که بررسی و تحلیل همبستگی اجتماعی میان اقوام مختلف ساکن در شهرستان تالش می‌تواند به درک بهتری از وضعیت کنونی و مشکلات اجتماعی موجود کمک کند. همچنین، با شناسایی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی اجتماعی، می‌توان راهکارهایی برای تقویت این همبستگی و ارتقاء وحدت ملی ارائه داد. از آنجا که همبستگی اجتماعی نقش بسزایی در توسعه پایدار و ایجاد ثبات اجتماعی دارد، یافته‌های این پژوهش می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اجتماعی در تدوین و اجرای برنامه‌های مؤثر برای بهبود وضعیت اجتماعی کمک کند. هدف پژوهش، شناخت مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی است و لذا به تحلیل و بررسی عناصر فرهنگی می‌پردازد که نقشی کلیدی در تقویت یا تضعیف این نوع همبستگی در میان اقوام مختلف دارند. در این راستا، پرسش‌های زیر مطرح و مورد بررسی قرار گرفته است: مؤلفه‌های فرهنگی چه تأثیری بر همبستگی اجتماعی اقوام ساکن در شهرستان تالش دارند؟ و چه تفاوت‌ها و تشابهاتی در مؤلفه‌های فرهنگی اقوام مختلف وجود دارد که بر همبستگی اجتماعی تأثیر می‌گذارد؟

روحانی، پروش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

۲- پیشینه پژوهش و ملاحظات نظری

مطالعه همبستگی اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن، به ویژه در جوامع دارای تنوع قومی، یکی از حوزه‌های مهم تحقیقاتی در جامعه‌شناسی است. این مرور ادبیات، چارچوب‌های نظری و مطالعات تجربی مرتبط با مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی اجتماعی را بررسی می‌کند و به ویژه به پویایی‌های موجود در جوامع چند قومی مانند شهرستان تالش می‌پردازد. مفهوم همبستگی اجتماعی به طور گسترده‌ای در جامعه‌شناسی مطالعه شده است و اغلب با نظریه‌های سرمایه اجتماعی، یکپارچگی اجتماعی و تعلق به جامعه مرتبط است. نظریه همبستگی اجتماعی دورکیم که بین همبستگی مکانیکی و ارگانیکی تفاوت قائل می‌شود، درک اولیه‌ای از چگونگی تفاوت همبستگی در انواع مختلف جوامع ارائه می‌دهد (دورکیم، ۱۸۹۳). در شرایط معاصر، تالکوت پارسونز (۱۹۶۸) بر نقش هنجارها و ارزش‌های مشترک در تقویت همبستگی اجتماعی تأکید می‌کند و معتقد است که یکپارچگی اجتماعی به پذیرش و درونی‌سازی قوانین و هنجارهای اجتماعی بستگی دارد. مؤلفه‌های فرهنگی مانند زبان مشترک، سنت‌ها و آیین‌های جمعی نقش اساسی در تقویت همبستگی اجتماعی ایفا می‌کنند. اندرسون (۱۹۸۳) معتقد است که ساخت جوامع خیالی، جایی که اعضا هویت مشترکی را با وجود عدم شناخت شخصی از یکدیگر به اشتراک می‌گذارند، برای همبستگی ملی ضروری است. به طور مشابه، پاتنام (۲۰۰۰) استدلال می‌کند که سرمایه اجتماعی که از طریق شبکه‌های مشارکت مدنی، اعتماد و تعهد متقابل تجلی می‌یابد، برای توسعه جوامع همبسته ضروری است. جوامع دارای تنوع قومی با چالش‌ها و فرصت‌های منحصربه‌فردی برای همبستگی اجتماعی مواجه هستند. مطالعات آلسینا و لا فرارا (۲۰۰۲)^۱ نشان می‌دهد که ناهمگونی قومی می‌تواند اعتماد و سرمایه اجتماعی را به دلیل تفاوت‌های در ترجیحات و امکان وقوع درگیری کاهش دهد. برعکس، فرضیه تماس آلپورت (۱۹۵۴)^۲ معتقد است که تحت شرایط خاص، تماس بین گروه‌ها می‌تواند پیش‌داوری را کاهش داده و روابط بین‌قومی را بهبود بخشد و به این ترتیب همبستگی اجتماعی را تقویت کند.

چندین مطالعه تجربی دیدگاه‌های مهمی در مورد رابطه بین عوامل فرهنگی و همبستگی اجتماعی در زمینه‌های دارای تنوع قومی ارائه می‌دهند. استوله، سورکا و جانستون (۲۰۰۸) دریافته‌اند که تنوع محله می‌تواند تأثیر منفی بر اعتماد اجتماعی داشته باشد؛ اما این اثر می‌تواند با تعاملات بین‌قومی مثبت کاهش یابد. در زمینه ایران، پورقوچچی و نادری (۲۰۱۴) به بررسی چگونگی تأثیر جهانی‌شدن بر کثرت‌گرایی قومی و همبستگی پرداختند و نتیجه‌گیری کردند که سیاست‌های فراگیر که چندفرهنگی‌گرایی را ترویج می‌کنند، می‌توانند پیوندهای اجتماعی را در میان گروه‌های مختلف تقویت کنند. همچنین، ماتیس کروسه (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای با عنوان «بستن شکاف همبستگی؟ چگونه تنوع قومیتی که مایل به حمایت از آن‌ها هستیم را تغییر می‌دهد»، بیان می‌کند که تحت شرایط خاص، تماس بین گروهی می‌تواند همبستگی اجتماعی را بهبود بخشد. تحقیقات اخیر نیز اهم مؤلفه‌های فرهنگی در همبستگی اجتماعی قائل هستند. لی و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر تنوع فرهنگی بر همبستگی اجتماعی در جوامع شهری پرداختند و نشان دادند که تنوع فرهنگی می‌تواند با ایجاد فرصت‌های بیشتر برای تعاملات بین‌فرهنگی، همبستگی اجتماعی را تقویت کند. در مطالعه دیگری، چن و ژانگ (۲۰۲۰)^۳ بر اهمیت برنامه‌های آموزشی فرهنگی در تقویت هویت مشترک و کاهش تضادهای قومی تأکید کرده‌اند. پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد که ارتقاء سرمایه اجتماعی از طریق فعالیت‌های مشارکتی و داوطلبانه می‌تواند نقش بسزایی در تقویت همبستگی اجتماعی ایفا کند. اگرچه مطالعات قبلی بر اهمیت عوامل فرهنگی در تقویت همبستگی اجتماعی تأکید کرده‌اند، اما نیاز به تحلیل‌های دقیق‌تر وجود دارد که به شیوه‌های فرهنگی خاص و تعاملات درون گروه‌های قومی خاص توجه کنند. این مطالعه با ارائه تحلیل جامعه‌شناختی عمیق از مؤلفه‌های فرهنگی که بر روابط اجتماعی بین گروه‌های قومی در شهرستان تالش تأثیر می‌گذارد و با استفاده از رویکردهای ترکیبی برای بررسی پیچیدگی این تعاملات، به ادبیات موجود کمک می‌کند.

۳- روش پژوهش

در این تحقیق، رویکرد ترکیبی (آمیخته از روش‌های کیفی و کمی) به کار گرفته شده است. در مرحله اول، از طریق مطالعات اسنادی، مصاحبه‌های عمیق و مشاهده‌های مشارکتی و با استفاده از رهیافت تحلیلی در حوزه جامعه‌شناسی، عوامل فرهنگی مؤثر

¹ - Alesina & La Ferrara

² - Allport

³ - Chen & Zhang

روحانی، پربوش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۳-۱.

تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش)

بر همبستگی اجتماعی مورد بازاندیشی قرار گرفته است. مقوله‌ها و زیرمقوله‌ها با استفاده از روش نظریه داده‌بنیاد (گراند تئوری) شناسایی شده‌اند. این روش شامل کدگذاری باز و محوری است که از طریق آن، تمامی نکات و عوامل کلیدی از مستندات استخراج و به عنوان کد در نظر گرفته شده‌اند. سپس، این کدها با توجه به وجه اشتراکشان، در مقوله‌های مشابه دسته‌بندی شده‌اند. در مرحله دوم، با استفاده از تکنیک پرسشنامه و روش فازی، الگویی براساس مقوله‌های شناسایی شده از همبستگی اجتماعی میان اقوام ساکن در شهرستان تالش طراحی شده است. این الگو شامل مقیاس‌های معتبر همسو مانند گرایش به هویت ملی، گرایش به قانون، تعاملات و روابط اجتماعی و فرهنگی، امنیت اجتماعی و فرهنگی و مقیاس‌های معتبر ناهمسو مانند بیگانگی اجتماعی و فرهنگی و تمایلات قومی و قبیله‌ای است.

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ۲۰ ساله و بالاتر (دارای مدرک کارشناسی و بالاتر) ساکن در شهرستان تالش است. طبق سرشماری ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران، تعداد این جمعیت ۴۵۷۹ نفر بوده است. برای جمع‌آوری داده‌ها، از نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شده است. در این روش، پس از شناسایی اولین فرد، از او برای معرفی افراد دیگری که واجد شرایط مطالعه هستند، کمک گرفته می‌شود و این فرآیند ادامه می‌یابد تا تعداد کافی از مشارکت‌کنندگان جمع‌آوری شوند.

برای جمع‌آوری داده‌ها، از مصاحبه نیمه‌ساختارمند استفاده شده است. مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافته‌اند، به این معنی که هیچ اطلاعات جدیدی از مشارکت‌کنندگان جدید به دست نیامده است. در نهایت، داده‌های ۳۰ نفر از مشارکت‌کنندگانی که هم در مصاحبه و هم در پرسشنامه شرکت کرده بودند، برای تجزیه و تحلیل انتخاب شده‌اند. در این تحقیق، برای شناسایی روابط و تعیین اولویت معیارها، از مدل‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره مانند AHP و ANP با رویکرد فازی استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده، از محیط نرم‌افزار اکسل و کدنویسی در متلب بهره گرفته شده است. همچنین، برای ترکیب یافته‌های حاصل از مرور سیستماتیک، از روش فراترکیب استفاده شده است. در ابتدا، با استفاده از روش کدگذاری باز پیشنهاد شده توسط گلبر (۱۹۹۲)، تمام نکات و عوامل کلیدی از مستندات استخراج و به عنوان کد در نظر گرفته شده‌اند. سپس، با در نظر گرفتن مفهوم هر یک از کدها، آنها با یکدیگر مقایسه شده و در مقوله‌های مشابه، با توجه به وجه اشتراکشان از نظر محقق، دسته‌بندی شده‌اند.

۴- تحلیل یافته‌ها

جدول ۱- معیارها و زیرمعیارهای نهایی تصمیم‌گیری

نماد	معیار	زیر معیار	نماد	معیار	زیر معیار	نماد	معیار
S31	C1	ارتباطات و مشارکت شهروندان در جامعه	C3	وحدت و ارتباطات مردم و ارتقاء همبستگی اجتماعی	مراکز تفریحی	S11	تشویق و ترغیب افراد به مشارکت اجتماعی
S32					آگاهی مردم از فرآیند مشارکت	S12	
S33					منفعت طلبی عوامل حاکمیتی و دولت	S13	
S34					عوامل اقتصادی	S14	
S35					فرهنگ ها و ارزش های متفاوت	S15	
S41	C2	نوع ارتباط با توجه به نوع قومیت افراد	C4	هویت قومی و فرهنگی	فضای مجازی و شبکه های اجتماعی	S16	هویت فرهنگی مشترک
S42					صداقت و اعتماد	S21	آیین ها و نمادها و مناسک مشترک
S43					تشکیل مراسم و جمع های بی تکلف	S22	احساس کنترل و نظارت از سوی گروه
S44					تشکیل کانون ها و انجمن های محلی	S23	تنوع گرایش مذهبی
S24		تقویت مسئولیت پذیری					

تعیین اولویت عناصر مدل با استفاده از تکنیک فازی AHP

در این پژوهش برای تعیین وزن معیارها و شاخص‌های مدل از تکنیک تحلیل شبکه (AHP) استفاده شده است. در گام اول، پس از گردآوری دیدگاه خبرگان با طیف نه درجه ساعتی و فازی سازی دیدگاه خبرگان، با استفاده از میانگین فازی اقدام به تجمیع دیدگاه خبرگان گردیده است، برای محاسبه میانگین نظرات n پاسخ‌دهنده، میانگین فازی بصورت زیر محاسبه شد:

روحانی، پروش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۱-۳.

تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش)

$$F_i = (l_i, m_i, u_i)$$

$$fuzzyaverage = \left[\frac{l_1 + l_2 + \dots + l_n}{n}, \frac{m_1 + m_2 + \dots + m_n}{n}, \frac{u_1 + u_2 + \dots + u_n}{n} \right]$$

با استفاده از میانگین فازی دیدگاه خبرگان، ماتریس مقایسه زوجی در جدول ۲ نمایش داده شده است.

جدول ۲- میانگین فازی اولویت معیارهای اصلی پژوهش

	C1			C2			C3			C4		
C1	1	1	1	7.1	7.6	8.1	6.3	7.0	7.7	4.5	5.4	6.3
C2	0.123	0.132	0.141	1	1	1	0.625	0.667	0.750	0.171	0.210	0.275
C3	0.130	0.143	0.159	1.333	1.500	1.600	1	1	1	0.208	0.269	0.383
C4	0.159	0.185	0.222	3.636	4.773	5.854	2.609	3.723	4.800	1	1	1

پس از تشکیل ماتریس مقایسه‌های زوجی بدست آمده، بردار ویژه محاسبه گردیده است. ابتدا جمع فازی هر سطر محاسبه می‌شود.

$$\sum_{j=1}^n M_{g_1}^j$$

برای مثال بسط فازی جمع عناصر معیار نخست پژوهش بصورت زیر خواهد بود:

$$\sum_{j=1}^9 M_{g_1}^j = (1,1,1) \oplus (7.100,7.600,8.100) \oplus (6.300,7.000,7.700) \oplus (4.500,5.400,6.300) = (41.2,47.2,53.2)$$

بنابراین بسط فازی ترجیحات هریک از معیارهای اصلی به صورت زیر خواهد بود:

$$\sum_{j=1}^9 M_{g_1}^j = (41.200, 47.200, 53.200)$$

$$\sum_{j=2}^9 M_{g_2}^j = (2.686, 2.916, 3.316)$$

$$\sum_{j=3}^9 M_{g_3}^j = (9.533, 11.670, 13.870)$$

$$\sum_{j=4}^9 M_{g_4}^j = (20.362, 25.337, 30.309)$$

سپس جمع فازی مجموع عناصر ستون ترجیحات محاسبه می‌شود:

$$\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n M_g^j$$

مجموع عناصر ستون ترجیحات معیارهای اصلی به صورت زیر خواهد بود:

$$\sum_{i=1}^4 \sum_{j=1}^4 M_g^j = (161.731, 192.674, 223.648)$$

برای نرمال‌سازی ترجیحات هر معیار، باید مجموع مقادیر آن معیار بر مجموع تمامی ترجیحات (عناصر ستون) تقسیم شود. چون مقادیر فازی هستند بنابراین جمع فازی هر سطر در معکوس مجموع ضرب می‌شود. معکوس مجموع باید محاسبه شود.

$$F_1^{-1} = (1/u_1, 1/m_1, 1/l_1)$$

$$(\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n M_g^j)^{-1} = (0.006, 0.005, 0.004)$$

$$S_k = \sum_{i=1}^n M * (\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n M_g^j)^{-1}$$

بنابراین یافته‌های حاصل از نرمال‌سازی مقادیر بدست آمده به صورت زیر خواهد بود:

روحانی، پروش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۱-۳.

تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش)

$$C1 = (0.184, 0.245, 0.329) \quad C2 = (0.012, 0.015, 0.021) \quad C3 = (0.043, 0.061, 0.086) \quad C4 = (0.091, 0.131, 0.187)$$

هریک از مقادیر بدست آمده وزن فازی و نرمال شده مربوط به معیارهای اصلی هستند. برای فازی‌زدائی مقادیر بدست آمده روش‌های متنوعی وجود دارد. یکی از روش‌های مورد استفاده برای فازی‌زدائی مقادیر محاسبه شده محاسبه درجه امکانپذیری و محاسبه عدد کریسپ است. در این مطالعه هم درجات امکانپذیری محاسبه شده است و هم از محاسبات عدد کریسپ استفاده شده است. نظر به انطباق یافته‌ها و سادگی درک محاسبات کریسپ در ادامه از این روش برای فازی‌زدائی استفاده شده است.

جدول ۳- فازی‌زدائی اوزان نرمال محاسبه شده متغیرهای اصلی مطالعه

Normal	Defuzzy	X3max	X2max	X1max	Crisp
0.244	0.253	0.249	0.251	0.253	C1
0.015	0.016	0.016	0.016	0.016	C2
0.061	0.063	0.062	0.062	0.063	C3
0.132	0.137	0.134	0.135	0.137	C4

بر اساس جدول ۳ بردار ویژه اولویت معیارهای اصلی به صورت زیر خواهد بود:

$$W_1 = \begin{pmatrix} 0.244 \\ 0.015 \\ 0.061 \\ 0.132 \end{pmatrix}$$

معیار C1 با وزن نرمال ۰/۲۴۴ از بیشترین اولویت برخوردار است. معیار C4 با وزن نرمال ۰/۱۳۲ در اولویت دوم قرار دارد. معیار C3 با وزن نرمال ۰/۰۶۱ در اولویت سوم قرار دارد. معیار C2 با وزن نرمال ۰/۰۱۵ از کمترین اولویت برخوردار است.

مقایسه و تعیین اولویت زیرمعیارها

از تکنیک AHP زیرمعیارهای مربوط به هر معیار بصورت زوجی مقایسه شده‌اند. ابتدا محاسبات انجام شده برای فازی‌سازی میانگین دیدگاه کارشناسان جهت تعیین اولویت زیرمعیارهای ارتباطات و مشارکت شهروندان در جامعه (C1) بر روی سه متغیر به عنوان نمونه آورده شده است و در جدول شماره ۴ ارائه شده است. چون این معیار از ۳ شاخص تشکیل شده است بنابراین ۳ مقایسه زوجی انجام گرفته است. تعداد خبرگان ۱۰ تا ۳۰ نفر می باشد که با توجه به محدودیت دسترسی به خبرگان ۱۰ نفر خبره در نظر گرفته شده است و یافته‌های ۳ شاخص از ۶ شاخص اولیه به عنوان نمونه در جدول ۴ ارائه گردیده است.

جدول ۴- (C1) مقایسه زوجی زیرارتباطات و مشارکت شهروندان در جامعه

S12-S13			S11-S13			S11-S12			
۰,۲۵	۰,۲	۰,۱۶۷	۰,۵	۰,۳۳۴	۰,۲۵	۱	۱	۱	خبره ۱
۶	۵	۴	۶	۵	۴	۰,۲۵	۰,۲	۰,۱۶۷	خبره ۲
۴	۳	۲	۴	۳	۲	۱	۱	۱	خبره ۳
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	خبره ۴
۸	۷	۶	۶	۵	۴	۶	۵	۴	خبره ۵
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	خبره ۶
۹	۹	۹	۱	۱	۱	۰,۱۱۲	۰,۱۱۲	۰,۱۱۲	خبره ۷
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	خبره ۸
۱	۱	۱	۰,۵	۰,۳۳۴	۰,۲۵	۴	۳	۲	خبره ۹
۶	۵	۴	۰,۲۵	۰,۲	۰,۱۶۷	۰,۲۵	۰,۲	۰,۱۶۷	خبره ۱۰

روحانی، پرپوش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۱-۳۰.

تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش)

با استفاده از میانگین فازی اقدام به تجمیع دیدگاه خبرگان گردیده است. ماتریس مقایسه زوجی حاصل در جدول ۵ نمایش داده شده است.

جدول ۵- میانگین فازی اولویت زیرارتباطات و مشارکت شهروندان در جامعه

S13			S12			S11			
۲,۱۲۵	۱,۷۸۷	۱,۴۶۷	۱,۵۶۱	۱,۳۵۱	۱,۱۴۵	۱	۱	۱	S11
۳,۷۲۵	۳,۳۲۰	۲,۹۱۷	۱	۱	۱	۰,۸۷۴	۰,۷۴۰	۰,۶۴۱	S12
۱	۱	۱	۰,۳۴۳	۰,۳۰۱	۰,۲۶۸	۰,۶۸۲	۰,۵۶۰	۰,۴۷۱	S13

پس از تشکیل ماتریس مقایسه‌های زوجی بدست آمده، بردار ویژه محاسبه گردیده است. ابتدا جمع فازی هر سطر محاسبه گردیده. بنابراین بسط فازی ترجیحات هریک از معیارهای اصلی به صورت زیر آمده است:

$$\sum_{j=1}^3 M_{g_1}^j = (3.611, 4.138, 4.686), \quad \sum_{j=2}^3 M_{g_1}^j = (4.557, 5.060, 5.599), \quad \sum_{j=1}^3 M_{g_1}^j = (1.739, 1.861, 2.025)$$

مجموع عناصر ستون ترجیحات معیارهای اصلی به صورت زیر خواهد بود:

$$\sum_{i=1}^3 \sum_{j=1}^3 M_g^j = (9.908, 11.059, 12.310)$$

$$\left(\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n M_g^j\right)^{-1} = (0.081, 0.090, 0.101)$$

بنابراین یافته‌های حاصل از نرمال‌سازی مقادیر بدست آمده به صورت زیر خواهد بود:

$$S11 = (0.293, 0.374, 0.473)$$

$$S12 = (0.370, 0.458, 0.565)$$

$$S13 = (0.141, 0.168, 0.204)$$

هریک از مقادیر بدست آمده وزن فازی و نرمال شده مربوط به معیارهای اصلی هستند. برای فازی‌زدائی مقادیر از محاسبات عدد کریسپ استفاده شده است. یافته‌های فازی‌زدائی با استفاده از عدد کریسپ به صورت زیر است:

جدول ۶- فازی‌زدائی اوزان نرمال محاسبه شده متغیرهای اصلی مطالعه

Normal	Deffuzzy	X ³ max	X ² max	X ¹ max	
۰.۳۷۴	۰.۳۸۰	۰.۳۷۷	۰.۳۷۹	۰.۳۸۰	S11
۰.۴۵۷	۰.۴۶۴	۰.۴۶۱	۰.۴۶۳	۰.۴۶۴	S12
۰.۱۶۹	۰.۱۷۱	۰.۱۷۰	۰.۱۷۱	۰.۱۷۱	S13

براساس جدول ۶ بردار ویژه اولویت شاخصهای معیارهای اصلی به صورت W1 خواهد بود.

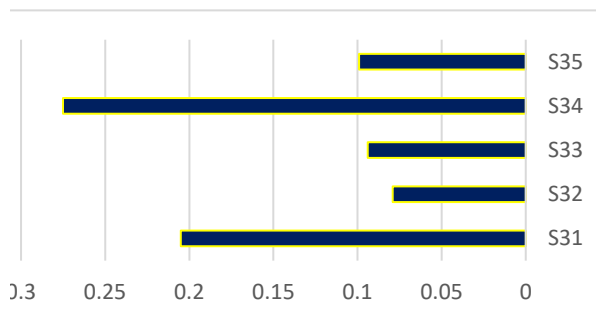
$$W_1 = \begin{pmatrix} ۰/۳۷۴ \\ ۰/۴۵۷ \\ ۰/۱۶۹ \end{pmatrix}$$

نظر به طولانی بودن حجم محاسبات فازی و مشابهت گام‌های طی شده برای تعیین اولویت هریک از زیرمعیارهای این مطالعه، از تکرار آنها در این بخش صرف نظر شده است. در ادامه اولویت زیرمعیارهای هر خوشه به صورت نمودار نمایش داده شده است.

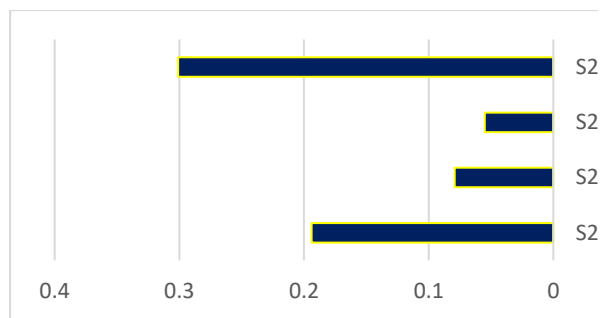
روحانی، پروش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۱-۳.

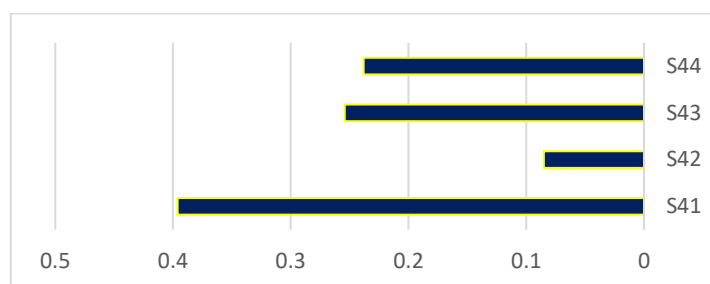
تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش)

شکل ۲- نمایش گرافیکی اولویت شاخص‌های مربوط به معیار C3

شکل ۱- نمایش گرافیکی اولویت شاخص‌های مربوط به معیار C2

شکل ۴- نمایش گرافیکی اولویت شاخص‌های مربوط به معیار C4

محاسبه روابط درونی با تکنیک ANP

در روش ANP، شاخصی به نام نرخ ناسازگاری توسط نرم افزار محاسبه و اعلام می‌گردد که برای بررسی مفهوم پایایی استفاده می‌شود. این شاخص به گونه ای طراحی شده است که در صورت ناسازگار و متناقض بودن پاسخ‌های خبرگان، این مساله خود را نشان می‌دهد و ما بدین ترتیب به نامناسب بودن پرسشنامه و پاسخ‌ها پی می‌بریم و در حالتی که ناسازگاری از حد نصاب اعلام شده (ده درصد) بیشتر باشد، لازم است ارزیابی‌ها مجدداً انجام گردد پایایی پرسشنامه محاسبه گردید که نرخ ناسازگاری مقایسه‌های انجام شده ۰/۰۷ بدست آمده است که کوچکتر از ۰/۱ می‌باشد، و بنابراین می‌توان به مقایسه‌های انجام شده اعتماد کرد.

قطعی‌سازی ماتریس ارتباط مستقیم

برای فازی‌زدائی ماتریس ارتباط مستقیم از تکنیک CFCS^۱ استفاده شده است. تکنیک CFCS یک الگوریتم پنج مرحله‌ای است: (نرمال‌سازی مقادیر، محاسبه کران بالا و پائین مقادیر نرمال، محاسبه کل مقادیر نرمال شده کریسپ، محاسبه مقادیر کریسپ (قطعی) و تجمیع مقادیر قطعی شده). با توجه به الگوریتم CFCS مقادیر قطعی شده به صورت زیر است:

جدول ۷- ماتریس ارتباط مستقیم (M) معیارهای اصلی

C4	C3	C2	C1	
۰,۰۸۰	۰,۷۳۸	۰,۹۱۷	۰,۰۷۱	C1
۰,۰۸۰	۰,۹۱۷	۰,۰۷۱	۰,۷۳۸	C2
۰,۰۸۰	۰,۰۷۱	۰,۳۵۷	۰,۵۴۸	C3
۰,۰۸۰	۰,۷۳۸	۰,۰۷۱	۰,۰۷۱	C4

¹ Converting Fuzzy numbers into Crisp Scores

روحانی، پروش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۱-۳۰.

تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش)

جدول ۸: الگوی روابط علی شاخص‌های انتخاب معیار

D-R	D+R	R	D	
۹/۴۱۶	۳۹/۷۹۱	۱۴/۱۸۷	۲۳/۶۰۴	ارتباطات و مشارکت شهروندان در جامعه
-۱۷/۷۶۹	۴۹/۳۸۹	۳۳/۵۷۹	۱۵/۸۱۰	نوع ارتباط با توجه به نوع قومیت افراد
-۲۸/۵۹۶	۴۹/۷۴۸	۳۹/۱۷۲	۱۰/۵۷۶	وحدت و ارتباطات مردم و ارتقاء همبستگی اجتماعی
-۳۱/۳۱۱	۴۶/۰۸۴	۳۸/۶۹۷	۷/۳۸۷	هویت قومی و فرهنگی

در جدول ۸ جمع عناصر هر سطر (D) نشانگر میزان تاثیرگذاری آن عامل بر سایر عامل‌های سیستم است. براین اساس معیار ارتباطات و مشارکت شهروندان در جامعه از بیشترین تاثیرگذاری برخوردار است. معیار نوع ارتباط با توجه به نوع قومیت افراد در جایگاه دوم قرار دارد. وحدت و ارتباطات مردم و ارتقاء همبستگی اجتماعی و هویت قومی و فرهنگی با تاثیرگذاری تقریباً مشابه در جایگاه‌های بعدی قرار دارند. هویت قومی و فرهنگی کمترین تاثیرگذاری را دارند.

جمع عناصر ستون (R) برای هر عامل نشانگر میزان تاثیرپذیری آن عامل از سایر عامل‌های سیستم است. براین اساس معیار وحدت و ارتباطات مردم و ارتقاء همبستگی اجتماعی و هویت قومی و فرهنگی از میزان تاثیرپذیری بسیار زیادی برخوردار است. معیار ارتباطات و مشارکت شهروندان در جامعه نیز کمترین تاثیرپذیری را از سایر معیارها دارند.

اولویت نهائی شاخص‌ها با تکنیک ANP

یکی از محدودیت‌های تکنیک فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی عدم در نظر گرفتن روابط درونی عناصر مدل است. برای دستیابی به اولویت‌های کلی در یک سیستم با تاثیرات متقابل، بردارهای اولویت‌های داخلی (یعنی همان Wهای محاسبه شده) در ستون‌های مناسب یک ماتریس وارد می‌شوند. در نتیجه یک سوپر ماتریس (در واقع یک ماتریس تقسیم‌بندی شده) که هر بخش از این ماتریس ارتباط بین یک دو خوشه در یک سیستم را نشان می‌دهد، بدست می‌آید. به عبارت دیگر سوپر ماتریس، ماتریسی از روابط بین اجزای شبکه می‌باشد که از بردارهای اولویت این روابط به دست می‌آید. این ماتریس چارچوبی برای مشخص کردن اهمیت نسبی گزینه‌ها پس از انجام مقایسه‌های زوجی در اختیار قرار می‌دهد.

با توجه به محاسبات انجام گرفته در گام‌های اول تا چهارم سوپر ماتریس ناموزون (اولیه) بدست آمده است. در مرحله بعد با استفاده از مفهوم نرمال کردن، سوپر ماتریس ناموزون به سوپر ماتریس موزون (نرمال) تبدیل می‌شود. در سوپر ماتریس موزون جمع عناصر تمامی ستون‌ها برابر با یک می‌شود. گام بعدی محاسبه سوپر ماتریس حد می‌باشد. سوپر ماتریس حد با توان رساندن تمامی عناصر سوپر ماتریس موزون بدست می‌آید. این عمل آنقدر تکرار می‌شود تا تمامی عناصر سوپر ماتریس شبیه هم شود. در این حالت تمامی درایه‌های سوپر ماتریس برابر صفر خواهد بود و تنها درایه‌های مربوط به زیرمعیارها عددی می‌شود که در تمامی سطر مربوط به آن درایه تکرار می‌شود. سوپر ماتریس حد محاسبه شده با نرم افزار متلب به صورت زیر است:

جدول ۹- وزن نهائی شاخص‌ها بر اساس سوپر ماتریس حد

نماد	شرح شاخص	وزن کلی	وزن نرمال	رتبه
S11	مراکز تفریحی	۰.۰۰۶۵	۰.۰۰۶۹	۱۴
S12	آگاهی مردم از فرآیند مشارکت	۰.۰۰۲۶	۰.۰۰۲۸	۱۷
S13	منفعت طلبی عوامل حاکمیتی و دولت	۰.۰۰۱۹	۰.۰۰۲۰	۱۹
S14	عوامل اقتصادی	۰.۰۱۰۱	۰.۰۱۰۸	۱۲
S15	فرهنگ‌ها و ارزش‌های متفاوت	۰.۰۰۴۳	۰.۰۰۴۵	۱۵
S16	فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی	۰.۰۰۱۶	۰.۰۰۱۷	۱۸
S21	صداقت و اعتماد	۰.۰۳۳۴	۰.۰۳۵۴	۶
S22	تشکیل مراسم و جمع‌های بی تکلف	۰.۰۱۳۰	۰.۰۱۳۸	۱۱

1 Partitioned matrix

روحانی، پروش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۱-۳۰.

تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش)

۱۰	۰۰۱۶۳	۰۰۱۵۳	تشکیل کانون‌ها و انجمن‌های محلی	S23
۳	۰۰۴۷۶	۰۰۴۴۹	تقویت مسئولیت‌پذیری	S24
۴	۰۰۴۷۲	۰۰۴۴۵	تشویق و ترغیب افراد به مشارکت اجتماعی	S31
۱۳	۰۰۱۰۱	۰۰۰۹۵	رواج اصول اخلاقی و احترام گذاشتن	S32
۷	۰۰۳۰۳	۰۰۲۸۵	پررنگ کردن آیین‌ها و نمادهای فرهنگی	S33
۸	۰۰۲۸۴	۰۰۲۶۸	آموزش به مردم و آگاه‌سازی آنها	S34
۱۶	۰۰۰۳۳	۰۰۰۳۱	توانمندسازی و شبکه‌سازی گروه‌های شهروندی	S35
۵	۰۰۴۳۱	۰۰۴۰۶	هویت فرهنگی مشترک	S41
۱	۰۰۹۱۶	۰۰۸۶۳	آیین‌ها و نمادها و مناسک مشترک	S42
۲	۰۰۶۴۸	۰۰۶۱۰	احساس کنترل و نظارت از سوی گروه	S43
۹	۰۰۱۷۳	۰۰۱۶۳	تنوع‌گرایی مذهبی	S44

بر اساس محاسبات صورت گرفته و سوپر ماتریس حد، برونداد نرم‌افزار متلب تعیین اولویت نهائی معیارها و زیرمعیارها مقدور است. بنابراین با توجه به محاسبات انجام شده وزن نهائی هریک از شاخص‌های مدل با تکنیک ANP محاسبه شده است. با مقایسه خروجی تکنیک ANP با خروجی تکنیک FANP می‌توان ملاحظه کرد زمانیکه روابط درونی متغیرهای پژوهش نیز در نظر گرفته شود میزان اهمیت و رتبه شاخص‌های مطالعه تغییر خواهد کرد که این نشان می‌دهد با در نظر گرفتن مقایسه زوجی بین متغیرها وزن شاخص‌ها تغییر کرده و با مقایسه زوجی به وزن دقیق تری دست می‌یابیم. بنابراین با توجه به مقادیر محاسبه شده می‌توان نتیجه گرفت مهمترین گزینه عامل C1 (ارتباطات و مشارکت شهروندان در جامعه) است.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، پرسش‌های اصلی عبارت بودند از: مؤلفه‌های فرهنگی چه تأثیری بر همبستگی اجتماعی اقوام ساکن در شهرستان تالش دارند؟ و چه تفاوت‌ها و تشابهاتی در مؤلفه‌های فرهنگی اقوام مختلف وجود دارد که بر همبستگی اجتماعی تأثیر می‌گذارد؟ تأثیر مؤلفه‌های فرهنگی بر همبستگی اجتماعی: یافته‌ها نشان دادند که ارتباطات و مشارکت اجتماعی میان اقوام ساکن در شهرستان تالش نقش مهمی در ایجاد همبستگی اجتماعی دارند. این ارتباطات از طریق فعالیت‌های مشترک، مراسم فرهنگی و تعاملات روزمره تقویت می‌شوند. تفاوت‌ها و تشابهات مؤلفه‌های فرهنگی: این تحقیق تفاوت‌ها و تشابهات موجود در مؤلفه‌های فرهنگی اقوام مختلف را بررسی کرد و نشان داد که عوامل مشترکی نظیر گرایش به هویت ملی و رعایت قوانین محلی، موجب تقویت همبستگی اجتماعی می‌شوند. از سوی دیگر، تفاوت‌های زبانی و مذهبی می‌توانند چالش‌هایی را ایجاد کنند که نیازمند مدیریت مناسب است.

تحلیل یافته‌ها نشان داد که ارتباطات اجتماعی و فرهنگی بین اقوام مختلف، نه تنها به تقویت همبستگی اجتماعی کمک می‌کند، بلکه موجب کاهش تضادها و افزایش تعاملات مثبت میان اقوام می‌شود. این یافته‌ها با تحقیقات پیشین نظیر مطالعات ایوان استاورن که بر اهمیت تنوع فرهنگی و نقش آن در انسجام اجتماعی تأکید دارد، همخوانی دارد. یافته‌های پژوهش ما همچنین نشان می‌دهد که برنامه‌های آموزشی و فرهنگی که به تقویت حس هویت ملی و تبادل فرهنگی میان اقوام مختلف می‌پردازند، می‌توانند به افزایش همبستگی اجتماعی کمک کنند. این امر به ویژه در مناطقی با تنوع قومی بالا، مانند شهرستان تالش، اهمیت بیشتری دارد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که ارتباطات اجتماعی و فرهنگی میان اقوام مختلف نقش کلیدی در تقویت همبستگی اجتماعی دارند. این نتیجه با تحقیقات پیشین همخوانی دارد که به اهمیت تنوع فرهنگی و نقش آن در انسجام اجتماعی تأکید کرده‌اند. این تحقیقات نشان داده‌اند که تنوع فرهنگی می‌تواند موجب افزایش تعاملات مثبت و کاهش تضادها شود، و یافته‌های پژوهش ما نیز تأیید می‌کند که ارتباطات فرهنگی و اجتماعی میان اقوام مختلف در شهرستان تالش به افزایش همبستگی اجتماعی کمک کرده و تضادهای قومی را کاهش می‌دهد. همچنین، در تحقیقاتی دیگر تأثیر نظریه‌های همبستگی بر مدل‌های اجتماعی بررسی شده است و یافته‌های پژوهش ما نشان می‌دهد که مؤلفه‌های فرهنگی مشترک نظیر گرایش به هویت ملی و رعایت قوانین محلی نقش مؤثری در تقویت همبستگی اجتماعی دارند. این نتیجه با یافته‌های این تحقیقات

روحانی، پروش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۱-۳.

نیز مطابقت دارد که تأکید می‌کنند عوامل فرهنگی مشترک می‌توانند موجب افزایش همبستگی اجتماعی شوند. علاوه بر این، تحقیقات بر روی جامعه‌شناسی و نقش ساختارهای اجتماعی در همبستگی اجتماعی تمرکز دارند و یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که ساختارهای اجتماعی نظیر مشارکت‌های اجتماعی و تعاملات فرهنگی میان اقوام مختلف در شهرستان تالش به تقویت همبستگی اجتماعی کمک کرده‌اند. این نتیجه با دیدگاه تحقیقات پیشین که بر اهمیت ساختارهای اجتماعی در همبستگی اجتماعی تأکید دارند، مطابقت دارد. یافته‌های پژوهش همچنین نشان می‌دهد که ارتباطات و مشارکت اجتماعی نقش کلیدی در ایجاد همبستگی اجتماعی دارند. این یافته‌ها بر اهمیت تقویت حس تعلق شهروندان و افزایش مشارکت اجتماعی از طریق تشکیل گروه‌های خودیاری و انجمن‌های داوطلبانه تأکید دارد. تحلیل داده‌ها همچنین نشان می‌دهد که برای دستیابی به هدف اصلی پژوهش، یعنی تقویت همبستگی اجتماعی، باید به افزایش تبادل فرهنگی و تعاملات اجتماعی میان اقوام مختلف توجه ویژه‌ای داشت. این یافته‌ها می‌تواند به سیاست‌گذاران و مسئولان محلی کمک کند تا با برنامه‌ریزی‌های مناسب، زمینه‌های افزایش همبستگی اجتماعی را فراهم کنند و به ارتقاء وحدت ملی کمک کنند. به عنوان مثال، ایجاد برنامه‌های فرهنگی مشترک و جشنواره‌های قومی می‌تواند فرصتی برای تقویت تعاملات اجتماعی و فرهنگی بین اقوام مختلف باشد. در مجموع، می‌توان ادعا کرد که مؤلفه‌های فرهنگی نقش مهمی در تقویت همبستگی اجتماعی اقوام ساکن در شهرستان تالش دارند. ارتباطات و مشارکت اجتماعی، گرایش به هویت ملی، و گرایش به قانون از جمله عواملی هستند که موجب تقویت همبستگی اجتماعی می‌شوند. این یافته‌ها می‌تواند مبنای مناسبی برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان محلی در جهت تقویت همبستگی اجتماعی و ارتقاء وحدت ملی باشد. می‌توان گفت که برای تقویت همبستگی اجتماعی باید به تعاملات فرهنگی و اجتماعی توجه بیشتری شود و برنامه‌های آموزشی و فرهنگی مناسبی طراحی و اجرا شود. این امر می‌تواند به کاهش تضادهای قومی و افزایش تعاملات مثبت میان اقوام کمک کند و در نهایت به تقویت وحدت ملی بیانجامد. در خاتمه می‌توان پیشنهاداتی به سیاق زیر برای انجام پژوهش‌های بعدی در این حوزه ارائه داد:

- بررسی تأثیر عوامل فرهنگی دیگر: بررسی تأثیر عواملی نظیر زبان، مذهب، و آیین‌های محلی بر همبستگی اجتماعی. پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی عمیق‌تری این عوامل بپردازند تا تأثیرات دقیق‌تری را شناسایی کنند.
- مطالعات تطبیقی: انجام مطالعات تطبیقی بین شهرستان تالش و مناطق دیگر با ساختارهای فرهنگی متفاوت، تا بتوان به درک عمیق‌تری از تأثیر مؤلفه‌های فرهنگی بر همبستگی اجتماعی دست یافت. این مطالعات می‌توانند تفاوت‌ها و شباهت‌های فرهنگی را در زمینه‌های مختلف بررسی کنند.
- تحلیل‌های کمی و کیفی عمیق‌تر: استفاده از روش‌های ترکیبی کمی و کیفی برای تحلیل داده‌ها، به منظور دستیابی به یافته‌های دقیق‌تر و جامع‌تر. این رویکرد می‌تواند به درک بهتر از تعاملات اجتماعی و فرهنگی کمک کند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

مشارکت نویسندگان

مقاله محصول مشارکت مشترک نویسندگان است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع

روحانی، پروش؛ رفیع‌فر، جلال‌الدین؛ ازکیا، مصطفی (۱۴۰۵). تحلیل جامعه‌شناختی مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر همبستگی قومی (مطالعه موردی: شهرستان تالش).

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۸ (۲)، ۱-۳۰.

توسلی، غلامعباس (۱۳۹۳). جامعه‌شناسی شهری. تهران: جامعه‌شناسان.
دوریان، پ. و فرارو، ت. (۱۳۸۶). مساله همبستگی؛ نظریه‌ها و مدل‌ها. ترجمه علی مرشدی‌زاده. تمدن ایرانی (وابسته به مطالعات ملی). ریتزر، جرج (۱۳۹۲). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: علمی.
عبدلی، ع. (۱۳۹۴). تاریخ کادوسیان. تهران: انتشارات فکر روز.
علیخواه، فردین (۱۳۷۶). کنش ارتباطی و زبان در اندیشه هابرماس. راهبرد، ۱۳، ۷۱-۷۸.
گیدنز، آنتونی (۱۳۸۳). جامعه‌شناسی. ترجمه منوچهر صبوری. تهران: نشر نی. چاپ ۱۱.
یارمحمدتوسکی، مریم (۱۳۹۴). بررسی وضعیت همبستگی اجتماعی در توسعه شهری اراک. فصلنامه مطالعات ملی، ۱۶(۶۲)، ۱۳۳-۱۵۰.
پورقوشچی، م. و نادری، م. (۱۳۹۳). جهانی شدن و تکثرگرایی قومی در ایران، چالش‌ها و فرصت‌ها. مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی (مطالعات راهبردی جهانی شدن)،

References

- Cohen, S. (2018). Social solidarity in the Delors period: Barriers to participation. In *Democratizing the European Union* (pp. 12-38). Routledge.
- Durazzi, N., Fleckenstein, T., & Lee, S. C. (2018). Social solidarity for all? Trade union strategies, labor market dualization, and the welfare state in Italy and South Korea. *Politics & Society*, 46(2), 205-233.
- Glaser, B. (2002). Conceptualization: On theory and theorizing using grounded theory. *International Journal of Qualitative Methods*.
- Jardina, A. (2021). In-group love and out-group hate: White racial attitudes in contemporary US elections. *Political Behavior*, 43(4), 1535-1559.
- Kruse, M. (2022). Closing the solidarity gap? How ethnic diversity alters who we are willing to support. 44(3), 531-544.
- Lahusen, C., & Grasso, M. T. (2018). *Solidarity in Europe: Citizens' responses in times of crisis*. Springer Nature.
- Abrahamson, M., & Hechter, M. (1988). Principles of group solidarity. *Social Forces*, 67, 544. <https://doi.org/10.2307/2579201>.
- Durkheim, É. (1893). *The division of labor in society* (G. Simpson, Trans.). The Free Press.
- Juul, S. (2010). Solidarity and social cohesion in late modernity: A question of recognition, justice and judgement in situation. *European Journal of Social Theory*, 13, 253-269. <https://doi.org/10.1177/1368431010362296>.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approach*. SAGE Publications.
- Alesina, A., & La Ferrara, E. (2002). Who trusts others? *Journal of Public Economics*, 85(2), 207-234.
- Allport, G. W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Anderson, B. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Verso Books.
- Chen, H., & Zhang, Y. (2020). Cultural education and social cohesion: Evidence from Chinese minority regions. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(7), 1352-1369.
- Durkheim, E. (1893). *The Division of Labor in Society*. Free Press.
- Kruse, M. (2022). Closing the solidarity gap? How ethnic diversity alters who we are willing to support. *Political Behavior*, 44(3), 531-544.
- Lee, E., Park, H., & Lee, J. (2021). Cultural diversity and social cohesion in urban communities. *Urban Studies*, 58(2), 359-378.
- Parsons, T. (1968). *The Structure of Social Action*. Free Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon and Schuster.
- Stolle, D., Soroka, S., & Johnston, R. (2008). When does diversity erode trust? Neighborhood diversity, interpersonal trust, and the mediating effect of social interactions. *Political Studies*, 56(1), 57-75.